

Wybrane problemy doradztwa rolniczego na tle nowych regulacji prawnych

Rozporządzeniem Rady Wspólnot Europejskich (WE) nr 1782/2003 z dnia 29 września 2003 r. ustanawiającym wspólne zasady wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i określone systemy wsparcia dla rolników oraz zmieniającym inne rozporządzenia¹, państwa członkowskie Unii Europejskiej zostały zobowiązane do utworzenia do dnia 1 stycznia 2007 r. systemu doradztwa dla rolników w zakresie zarządzania gruntami i gospodarstwem. Rozporządzenie to określa w ogólnych zarysach, zarówno zakres podmiotowy owego systemu doradztwa rolniczego, stanowiąc w art. 13 ust. 1, iż system ten może być prowadzony przez jedną, kilka wyznaczonych instytucji, lub przez organizacje prywatne, jak też zakres przedmiotowy, regulując w art. 13 ust. 2, że działalność doradcza ma obejmować co najmniej wymogi podstawowe w zakresie zarządzania (gospodarstwem) oraz zasady dobrej praktyki rolnej, zgodnie z wymogami ochrony środowiska.

Tak określony w ogólnych zarysach kształt systemu doradztwa rolniczego, oferujący profesjonalne doradztwo rolnikom, właścicielom gospodarstw towarowych ma na celu ich wspomoczenie, aby mogli sprostać standardom nowoczesnego, wysokojakościowego rolnictwa. Jednocześnie system ten powinien przyczynić się do tego, by rolnicy stawali się bardziej świadomi odnośnie procesów zachodzących w gospodarstwie rolnym związanych z ochroną środowiska, bezpieczeństwem żywności, zdrowiem i dobrostanem zwierząt – bez wpływania w jakikolwiek sposób na ich obowiązki i odpowiedzialność w zakresie przestrzegania takich standardów.

Rozwiązania przytoczonego rozporządzenia wspólnotowego w art. 14 określają, iż uczestniczenie rolników w tym systemie odbywa się na zasadzie dobrowoli, przy czym zapewniają one preferencyjne traktowanie przez państwa członkowskie tych rolników, którzy otrzymują dopłaty bezpośrednie przekraczające 15 tysięcy euro (w ujęciu rocznym).

Z uwagi na charakter świadczenia usług z zakresu doradztwa rolniczego przepisy rozporządzenia Rady gwarantują poufność informacji uzyskanych w trakcie

¹ Dz.Urz. UE. L 270 z dnia 21.10.2003 r. str. 1, zmienione rozporządzeniem Rady (WE) nr 583/2004 (Dz.Urz. UE, L 91, z 30.03. 2004, str. 1) oraz rozporządzeniem Rady (WE) nr 864/2004 z 29 kwietnia 2004 r.

wykonywania działalności doradczej przez jednostki uczestniczące w systemie, z wyjątkiem przypadków poważnego naruszenia prawa wspólnotowego i krajowego.

Uwzględniając ten wymóg, nakreślony przepisami przytoczonego rozporządzenia Rady, polski ustawodawca ustawą z 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego² określił organizację, zadania oraz zasady działania jednostek doradztwa rolniczego, mających charakter państwowych jednostek organizacyjnych, ustanawiając tym samym fundament systemu doradztwa rolniczego.

Zgodnie z przyjętą w doktrynie definicją system, to zbiór wzajemnie powiązanych elementów wyodrębnionych z otoczenia, mający wewnętrzną strukturę i relacje pomiędzy poszczególnymi jego częściami wyodrębnionymi według określonego klucza³. Podstawowe właściwości systemu to: cel działania (funkcja), określony całokształt zasad organizacyjnych, kolejność postępowania oraz zbliżony zespół metod działania. System może być prosty, składający się z niewielkiej liczby elementów, lub złożony charakteryzujący się rozbudowaną strukturą o licznych i różnorodnych powiązaniach⁴.

Jak wskazują doświadczenia rozwiniętych państw zachodnich (w tym także większości państw członkowskich Unii Europejskiej), system doradztwa rolniczego jest złożony składający się z licznych jednostek (instytucji), będących częścią systemu wiedzy i informacji rolniczej⁵; bezpośrednio zajmują się one doradztwem oraz stwarzają warunki lub ułatwiają funkcjonowanie tych jednostek. Wchodzące w skład tego systemu liczne jednostki mogą świadczyć profesjonalne usługi informacyjne i doradcze dla rolników.

Tradycyjnie już doradztwem rolniczym zajmuje się państwo, a więc organizacyjnie są to przede wszystkim państwowe jednostki o charakterze rządowym, mogące zadania z tego zakresu zlecać innym podmiotom, także jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto w skład systemu doradztwa rolniczego wchodzić mogą jednostki samorządu rolniczego (zwłaszcza izby rolnicze), również rolnicze związki zawodowe, które zajmują się doradztwem przeważnie o charakterze socjalnym i prawnym związanym z prowadzeniem gospodarstwa, co wynika z ich ustawowych i statutowych zadań. Doradztwem rolniczym zajmują się także instytucje przemysłu spożywczego w ramach powiązań integracyjnych z rolnictwem, których domeną jest głównie doradztwo rolnicze o charakterze technologicznym. Obecnie funkcjonuje coraz więcej jednostek o charakterze komercyjnym, które

2 Dz.U. nr 251, poz. 2507.

3 Zob. A. Wiatrak, Doradztwo rolnicze i doradztwo w zakresie rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w procesie integracji europejskiej, *Więś i Rolnictwo* nr 2 z 2004 r., s. 142 i nast. Zob. także Nowa encyklopedia powszechna PWN, tom 6, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 152.

4 W. Kiezuń, *Sprawne zarządzanie organizacją*, Warszawa 1997.

5 M. Drygas, J. Kania A. Wiatrak (red.), *Kierunki rozwoju doradztwa rolniczego w Polsce na tle tendencji światowych*, IRWiR PAN, Warszawa, s. 26 i nast.

posiadają swoje służby doradcze o dużym stopniu specjalizacji i dostosowania swojej oferty do konkretnej grupy gospodarstw rolnych.⁶

Ponadto w skład systemu doradztwa rolniczego mogą wchodzić instytucje zajmujące się badaniami naukowymi i zastosowaniem ich wyników w praktyce, instytucje doradcze i inne zajmujące się przekazywaniem wiedzy, informacji oraz upowszechnianiem innowacji w rolnictwie, szkoły rolnicze i inne placówki zajmujące się kształceniem rolników i doskonaleniem zawodowym (podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych), a także instytucje rolnicze zajmujące się realizacją Wspólnej Polityki Rolnej i programami pomocowymi finansowanymi ze środków zewnętrznych.

Tak więc system doradztwa rolniczego potencjalnie składać się może z bardzo wielu różnorodnych podmiotów wzajemnie ze sobą powiązanych przede wszystkim w ramach wiedzy i informacji rolniczej. Z punktu widzenia całokształtu procesu przekazywania rolnikowi tej wiedzy w literaturze jest on definiowany jako zbiór instytucji, organizacji i podmiotów gospodarczych uczestniczących w procesie planowania, generowania, przetwarzania, przechowywania, przesyłania, wymiany i unowocześniania wiedzy rolniczej.⁷ W tak ujętym systemie wyróżnia się pięć sfer:

- kreowanie kierunków badań,
- tworzenie wiedzy rolniczej,
- testowanie i adaptacja nowej wiedzy,
- wdrażanie i upowszechnianie wiedzy rolniczej,
- wykorzystanie nowej wiedzy rolniczej w praktyce.⁸

Stworzenie systemu doradztwa rolniczego w polskim sektorze rolnym, gdzie dominującą pozycję zajmują rodzinne gospodarstwa, a więc prowadzone przez rolników indywidualnych, spełnia rolę szczególnie ważną. Stan profesjonalnego przygotowania producentów rolnych do wykorzystania w swoich gospodarstwach dynamicznie rozwijających się nauk rolniczych, badań naukowych, nowych technologii, postępu genetycznego, biologicznego itp., jest niewielki. Dlatego też zadaniem doradztwa rolniczego jest jak najszybsze przekazanie rolnikowi rezultatów tych badań i doświadczeń naukowych w celu praktycznego ich wykorzystania w gospodarstwie. To merytorycznie najistotniejsze i odzwierciedlające istotę doradztwa rolniczego działanie, należy uzupełnić w obecnym okresie zadaniem, jakie

6 Por. A. Wiatrak, Charakterystyka, ocena i kierunki doskonalenia doradztwa rolniczego w Polsce, „Wies i Rolnictwo” nr 4/2003a, s. 20 i nast.

7 M. Drygas, J. Kania, A. Wiatrak (red.), Kierunki rozwoju doradztwa... s. 261 i nast.

8 *Op. cit.*, s. 28.

mają do wypełnienia jednostki doradztwa rolniczego w warunkach przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i w konsekwencji objęcia polskiego rolnictwa wspólną polityką rolną, zawierającą nowe mechanizmy tej polityki, nieznane dotychczas polskiemu rolnikowi.

Integracja Polski z Unią Europejską wyznacza zatem nową rolę jednostkom doradztwa rolniczego. Powinny one świadczyć nie tylko tradycyjne usługi doradcze w zakresie prowadzenia gospodarstw rolnych, ale zintensyfikować swoje działania, jeśli chodzi o dostosowanie poziomu naszych gospodarstw rolnych do standardów i wymogów Unii Europejskiej. To właśnie odpowiednio zorganizowane i funkcjonujące w określonych strukturach prawnych doradztwo rolnicze może także zapewnić właściwe zagospodarowanie środków finansowych z budżetu Unii Europejskiej (z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej i innych funduszy strukturalnych). A zatem doradztwo rolnicze należy postrzegać jako istotny element wspierający zarówno politykę państwa, jak i wspólną politykę Unii Europejskiej w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Aby jednak doradztwo rolnicze w naszym kraju spełniało zarówno te tradycyjne, dotychczasowe zadania, jak i obowiązki nowe związane z integracją europejską, a także zadania określone przepisami przytoczonego rozporządzenia wspólnotowego, muszą być podjęte nowe rozwiązania prawne prowadzące do utworzenia stabilnego, trwałego systemu doradztwa rolniczego, świadczącego usługi doradcze w rolnictwie przez różne instytucje: rządowe, samorządowe, komercyjne, jednostki wzajemnie się uzupełniające i zróżnicowane pod względem finansowania.

Na razie polski ustawodawca (przytoczoną już ustawą z 22 X 2004 r.) doradztwo rolnicze powierzył jednostkom państwowym o charakterze rządowym, w gestii których doradztwo rolnicze znajdowało się dotychczas. Regulacja ta miała na celu przede wszystkim uporządkowanie istniejącej do tej pory w naszym kraju struktury jednostek doradztwa rolniczego, która budziła wiele zastrzeżeń i kontrowersji.

Byt prawny funkcjonujących dotychczas ośrodków doradztwa rolniczego, jakie zostały wyodrębnione z Wojewódzkich Ośrodków Postępu Rolniczego (WOPR), które z kolei powstały na mocy uchwał Rad Pracowniczych, określała uchwała nr 125 Rady Ministrów z dnia 10 lipca 1975 r. w sprawie zasad funkcjonowania wojewódzkich ośrodków postępu rolniczego⁹. Natomiast zasady finansowania tych ośrodków regulowała uchwała Rady Ministrów nr 114/81 z dnia 17 czerwca 1981 r. w sprawie systemu ekonomiczno-finansowego wojewódzkich ośrodków postępu rolniczego.¹⁰

9 Niepublikowana

10 Mon. Pol. Nr 16, poz. 126.

Ze struktur Wojewódzkich Ośrodków Postępu Rolniczego, na podstawie wystąpienia ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (znak: NOPUD 8716/57/90) wojewodowie, będący organami założycielskimi dla Wojewódzkich Ośrodków Postępu Rolniczego, w 1990 r. przekształcili dotychczasowe jednostki w jednostki budżetowe pod nazwą Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. – Przepisy wprowadzające do ustawy reformującej administrację publiczną¹¹ na mocy art. 25 ust. 4 powierzyła wojewodom przejęcie (z dniem 1 stycznia 1999 r.), ośrodków doradztwa rolniczego mających siedziby w województwie, z wyłączeniem tych ośrodków, które przejął minister właściwy do spraw rozwoju wsi w celu utworzenia Krajowego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich.

Na mocy postanowień tej ustawy minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, zarządzeniem nr 9 dnia 18 grudnia 1998 r.,¹² utworzył Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich z siedzibą w Brwinowie. W skład Krajowego Centrum weszły oddziały w Poznaniu i Krakowie oraz Regionalne Centra w: Barzykovicach, Płońsku, Przysieku, Radomiu, Starym Polu, Wrocławiu i Częstochowie.

Przedstawiona dwuszczeblowa struktura bez przepływu informacji, posiadająca organizacje terenowe, funkcjonowała w praktyce z wieloma zastrzeżeniami. Jej zróżnicowanie (odmienne w każdym województwie) oraz niejasne powiązania kompetencyjne charakteryzowały się małą efektywnością działania; brak było też podstaw prawnych do koordynacji działań podejmowanych przez ośrodki w poszczególnych województwach, a tym samym nie było możliwości określenia spójnych kierunków działania oraz realizacji zadań. Zakresy działania różnego rodzaju jednostek doradztwa rolniczego pokrywały się, tworząc spory kompetencyjne.¹³ Doradztwo rolnicze, działając w tak uregulowanych ramach organizacyjnych, nie było w pełni efektywne i w satysfakcjonujący sposób nie wypełniało zadań do których zostało powołane.

Uchwaloną w dniu 22 X 2004 r. ustawą uporządkowano dotychczasową strukturę doradztwa rolniczego w naszym kraju, i tym samym utworzono podwaliny dla wprowadzenia systemu doradztwa rolniczego, o którym mowa w przytoczonym wyżej rozporządzeniu wspólnotowym.

11 Dz.U. nr 162, poz. 1144.

12 Niepublikowane

13 Np. dotychczas na terenie jednego województwa funkcjonowały wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego podległe wojewodzie oraz regionalne ośrodki doradztwa rolniczego podległe ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi.

Strukturę jednostek doradztwa rolniczego tworzą – w myśl ustawy – Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie¹⁴ oraz 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, których zakres terytorialny pokrywa się z podziałem administracyjnym państwa, a więc i z zakresem terytorialnym województwa. Centrum Doradztwa Rolniczego podlega ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi, który nadaje w drodze rozporządzenia statut temu Centrum oraz po zasięgnięciu opinii właściwych wojewodów określa nazwy i siedziby oraz także ramowy statut ośrodków doradztwa¹⁵. Uregulowania zawarte w ramowym statucie mają na celu w szczególności zapewnienie realizacji zadań jednostek doradztwa rolniczego na terenie całego kraju, a także jednolitą organizację i sposób działania tych jednostek.

Hierarchicznie podporządkowane Centrum Doradztwa Rolniczego są wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego (zwane dalej ośrodkami doradztwa). Organizacja szesnastu ośrodków (podległych właściwemu wojewodzie) ma zapewnić jednolitość strukturalną jednostek doradztwa rolniczego, realizujących bezpośrednio w terenie zadania ustawowe.

Zaznaczyć należy, że w strukturze organizacyjnej ośrodków doradztwa, które funkcjonują na szczeblu województwa, mogą być – zgodnie z art. 7 ust. 2 – tworzone na wniosek dyrektora ośrodka oddziały terenowe. W praktyce te terenowe jednostki organizacyjne noszą nazwę Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego, których zasięg działania obejmuje obszar powiatu. Ich organizację wewnętrzną i szczegółowy zakres zadań, uwzględniając specyfikę i potrzeby danego powiatu, określa w regulaminie organizacyjnym dyrektor Ośrodka Rolniczego.

Ustawa stanowi w art. 9, że przy tych jednostkach tj. przy Centrum i ośrodkach doradczych działa powoływana na pięcioletnią kadencję (przez organ, któremu podlega jednostka doradztwa rolniczego), Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego. Jest ona organem opiniodawczo–doradczym dyrektora tej jednostki doradztwa rolniczego. Do jej zadań ustawowo określonych w art. 9 ust. 3 ustawy należy opiniowanie planu działania jednostki, sprawozdania z realizacji tego planu oraz zgłaszanie wniosków w sprawach dotyczących funkcjonowania jednostek doradztwa rolniczego.

Rada składa się z 11 członków, przy czym w jej skład przy Centrum Doradztwa wchodzi:

14 Tym samym zlikwidowane zostały oddziały Krajowego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Poznaniu i Krakowie oraz Regionalne Centra Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich we Wrocławiu, Przysieku, Płońsku, Radomiu, Starym Polu, Barzkowicach i Częstochowie.

15 Zob. Rozporządzenie ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 XI 2004 r. w sprawie określenia nazw i siedzib oraz ramowego statutu wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego, Dz.U. nr 263, poz. 2567.

- a) dwóch przedstawicieli ministra właściwego do spraw rozwoju wsi,
- b) dwóch przedstawicieli Krajowej Rady Izb Rolniczych,
- c) czterech przedstawicieli zgłoszonych przez związki zawodowe,
- d) po jednym przedstawicielu zgłoszonym przez szkoły wyższe i jednostki badawczo-rozwojowe,
- e) jeden przedstawiciel konwentu marszałków

Choć liczebnie skład Rady Społecznej przy ośrodkach doradztwa obejmuje także 11 osób, to nieco inny jest jej skład społeczno-zawodowy. Członków Rady ośrodka powołuje wojewoda, a w jej skład wchodzi:

- a) po jednym przedstawicielu właściwego miejscowo wojewody i marszałka województwa,
- b) dwóch przedstawicieli właściwej miejscowo izby rolniczej,
- c) czterech przedstawicieli zgłoszonych przez związki zawodowe rolników,
- d) jeden przedstawiciel zgłoszony przez szkoły wyższe i jednostki badawczo-rozwojowe,
- e) po dwóch przedstawicieli szkół ponad gimnazjalnych kształcących dla potrzeb rolnictwa.

Skład społeczno-zawodowy Rad Społecznych przy jednostkach doradztwa rolniczego wskazuje, iż w większości składają się one z przedstawicieli rolników i tym samym spełniać powinny funkcje reprezentowania ich interesów zawodowych, np. opiniując opracowany przez dyrektora jednostki roczny plan jej działania (powinni kierować się m.in. potrzebami rolników w zakresie doradztwa rolniczego). W skład Rad wchodzi także przedstawiciele organów rządowych i samorządowych oraz jednostek badawczo-rozwojowych oraz jednostek zajmujących się kształceniem w ogóle i podnoszeniem kwalifikacji zawodowych rolników.

Ustawowe powołanie rad społecznych jednostek doradztwa rolniczego stanowi bardzo ważny element w rodzącym się w naszym rolnictwie systemie tego doradztwa i zbliża rozwiązania w tym zakresie do rozwiązań zachodnioeuropejskich. Np. w duńskim systemie doradztwa rolniczego, który ma szczególny status na arenie międzynarodowej, funkcjonuje także Społeczna Rada Doradztwa¹⁶. W jej skład wchodzi rolnicy wybrani na walnym zgromadzeniu związków rolników. Oprócz nich członkami społecznych rad doradztwa są reprezentanci poszczególnych komisji (np. uprawy roślin, howu bydła itp.) działających przy ośrodkach

16 Wprowadzenie do duńskiego modelu doradztwa rolniczego (tekst zbroszurowany) – Krajowe Centrum Doradztwa Rolniczego, Biuro Informacyjne Rolnictwa, Skejby 1992 r.

doradztwa. A zatem w duńskim systemie doradztwa rady społeczne złożone są z samych rolników. Jest to zrozumiałe; bowiem cechą charakterystyczną tego systemu jest m.in. to, że za organizację i zarządzanie odpowiedzialni są sami rolnicy poprzez swoje organizacje – związki zawodowe rolników prowadzących rodzinne gospodarstwa rolne oraz związki posiadaczy (dzierżawców) drobnych gospodarstw rolnych. Rolnicy mają zatem możliwość korzystania z profesjonalnych porad dotyczących wszystkich zagadnień związanych z gospodarstwem.

Określona obecnie w naszym ustawodawstwie prawno-rolnym klarowna i jednorodna struktura organizacyjna państwowych jednostek doradztwa rolniczego ma na celu zapewnienie jednolitości merytorycznej przy realizowaniu zadań przez te jednostki, co powinno sprawić, że skuteczność i efektywność ich działań będzie większa.

Jednostki doradztwa rolniczego, których byt prawny uregulowano w ustawie, są państwowymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną; inaczej są państwowymi jednostkami budżetowymi. Jednostki doradztwa rolniczego nie odpowiadają za zobowiązania Skarbu Państwa, a Skarb Państwa nie odpowiada za zobowiązania tych jednostek. Za gospodarkę finansową wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego i jego komórek terenowych odpowiadają dyrektor oraz główny księgowy jednostki. Wszelkie płatności na rzecz wchodzących w skład wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego zespołów powiatowych pokrywa jednostka wojewódzka. Ten sposób prowadzenia gospodarki finansowej powoduje racjonalizację wydatków przeznaczonych dotychczas na prowadzenie kilku księgowości – oddzielnych dla Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego i jego oddziałów – zmniejsza koszty obsługi finansowej oraz koszty dotyczące stosowania m.in. procedur zamówień publicznych dla zakupów zaopatrzeniowych.

W świetle art. 2 ust. 2 ustawy przedmiotowy zakres doradztwa rolniczego obejmuje działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.

Nawiązując do przedstawionych w tym opracowaniu elementów systemu doradztwa rolniczego należy wskazać, iż wprawdzie analizowana ustawa reguluje jedynie byt prawny państwowych jednostek doradztwa rolniczego, ale w jej treści można odnaleźć załączki zdefiniowanego wyżej systemu. Art. 5 ust. 2 stanowi bowiem, iż jednostki doradztwa rolniczego realizując, zadania z zakresu doradz-

stwa współpracują z wymienionymi w 14 punktach jednostkami, które włączyć można do owego systemu doradztwa rolniczego.

Są to:

1. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
2. Agencja Rynku Rolnego,
3. Agencja Nieruchomości Rolnych,
4. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
5. Banki, w szczególności banki spółdzielcze, banki zrzeszające banki spółdzielcze oraz izba gospodarcza zrzeszająca banki spółdzielcze,
6. Izby rolnicze oraz Krajowa Rada Izb Rolniczych,
7. Regionalne zarządy gospodarki wodnej,
8. Placówki oświatowe w zakresie prowadzenia szkoleń zawodowych wynikających z potrzeb lokalnego rynku pracy,
9. Lokalne i regionalne organizacje wspierania przedsiębiorczości,
10. Szkoły, uczelnie wyższe, jednostki badawczo-rozwojowe i placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk,
11. Organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego,
12. Związki zawodowe i społeczno-zawodowe organizacje rolników,
13. Zagraniczne instytucje doradztwa rolniczego oraz zagraniczne instytucje wspomagające rozwój gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich,
14. Środki masowego przekazu.

Te właśnie podmioty (a przynajmniej niektóre z nich) można włączyć do systemu doradztwa, zwłaszcza że w zakresie swoich kompetencji mają one określone zadania pokrywające się z zakresem przedmiotowym określonym w art. 4 ust. 1 i ust. 2 analizowanej ustawy. W największym stopniu zadania jednostek doradztwa rolniczego zbliżone są do zadań określonych ustawowo dla izb rolniczych¹⁷. Zarówno ośrodki doradztwa rolniczego, jak i izby rolnicze działają na obszarze województwa, jak również poprzez swoje jednostki terenowe. Z punktu widzenia istoty doradztwa rolniczego należy podkreślić, że zakres przedmiotowy ich działalności jest bardzo zbliżony¹⁸.

17 Powołanych ustawą z 1995 r. o izbach rolniczych, Dz.U. z 1996 r. nr 1, poz. 3, z póź. zm., tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. nr 101, poz. 927 z póź. zm.

18 Zakres zadań określonych w art. 4 ust. 2 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego przedmiotowo pokrywa się z zakresem zadań izb rolniczych określonych znacznie szerzej (w 18 punktach) w art. 5 ust. 1 ustawy z 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych.

Zadania dość szczegółowo określone w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy i wymienione enumeratywnie w kilkunastu punktach i tyłuż podpunktach jednostki doradztwa rolniczego wykonują samodzielnie¹⁹ i nieodpłatnie.

Ustawodawca w art. 4 ust. 4 określa pewien (podany w sposób przykładowy) zakres spraw, które jednostki doradztwa rolniczego mogą świadczyć odpłatnie. Do spraw tych należą m.in.: prowadzenie ksiąg rachunkowych i dokumentacji niezbędnej w rachunkowości w gospodarstwach rolnych, poradnictwa w zakresie prowadzenia gospodarstw agroturystycznych, gospodarstw ekologicznych, wypełniania wniosków lub innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji: krajowych i zagranicznych. Zakres tych spraw świadczonych odpłatnie jednostka może rozszerzyć; nie może on jednak pokrywać się ze sprawami określonymi w art. 4 ust. 1 i 2, w których doradztwo jest zagwarantowane rolnikowi bezpłatnie.

Inne podmioty współpracujące z jednostkami doradztwa rolniczego i potencjalnie wchodzące do systemu, jak: związki zawodowe rolników, organizacje społeczno-zawodowe rolników, jednostki samorządu terytorialnego i samorządu rolniczego mogą w ramach tej współpracy realizować zadania z zakresu doradztwa, które przybliżą ich do rolnika funkcjonującego w sołectwie.

Uzasadnione byłoby więc włączenie do systemu doradztwa rolniczego tych podmiotów, które działają jak najbliżej rolnika, w gminie, w sołectwie – np. wzorem państw zachodnioeuropejskich (jak we wspomnianym już duńskim modelu doradztwa rolniczego) – rolniczych związków zawodowych, co tym samym wzmocniłoby tak potrzebną zarówno w kraju, jak i w Unii Europejskiej pozycję naszych rolniczych organizacji zawodowych, a system doradztwa rolniczego uczyniłoby bardziej elastycznym, dostosowanym do potrzeb wsi. Zaś sam rolnik – bezpośredni odbiorca usług doradczych powinien być także ważnym ogniwem w systemie doradztwa rolniczego, spełniającym rolę weryfikatora funkcjonowania całego systemu, a zwłaszcza systemu wiedzy i informacji rolniczej.

19 Należy nadmienić, że w procesie legislacyjnym, w toku uchwalania ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, była propozycja, aby zadania z zakresu doradztwa rolniczego przekazywać w ramach zadań zleconych jedynie izbom rolniczym, z czym wiąże się przecież przekazanie odpowiednich środków pieniężnych. Propozycja ta została jednak odrzucona, mogła bowiem spotkać się z zarzutem uprzywilejowanej wręcz monopolistycznej pozycji izb rolniczych realizujących zadania zlecone z zakresu doradztwa rolniczego, a ponadto z zarzutem nierównego traktowania podmiotów wskazanych przez ustawę do współpracy przy realizacji tych zadań.